

Juho Saari

HUONO- OSAISET

*Elämän edellytykset
yhteiskunnan pohjalla*

GAUDEAMUS

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Helsingin Diakonissalaitos on tukenut teoksen julkaisemista.

Copyright © 2015 Kirjoittaja ja
Gaudeamus Helsinki University Press

Kansi: Maria Manner

Gaudeamus Oy
HYY Yhtymä
www.gaudeamus.fi

KL 30.1 • UDK 316

ISBN 978-952-495-355-9

Painopaikka: Printon Trükikoda, Tallinna 2015

SISÄLLYS

1 JOHDANTO: MUUKALAISET KESKUUDESSAMME	11
Notkelmien kansakunta	14
Huono-osaiset yhteiskunnan katveessa	18
Asunnottomuus huono-osaisuuden ytimessä	22
Huono-osaisuuden tutkiminen	23
Sosiaalitieteellinen näkökulma huono-osaisuuteen	27
Tutkimuksen virikkeet	28
2 HUONO-OSAISUUS TUTKIMUSKOHTENA	34
Moniulotteinen tutkimuskohde	34
Tutkimusteoriat: kollektiivinen ja individualistinen näkökulma huono-osaisuuteen	43
Huono-osaisuuden sidokset ja kentät	46
Järjestelmäteoriat	51
Aikalaisdiagnoosit	52
Moraalifilosofinen näkökulma huono-osaisuuteen	55
Hyvän elämän edellytykset	61
3 HUONO-OSAISUUDEN KENTTÄ	64
Yhteiskunnan rakenteellinen eriarvoisuus	64
Eriarvoisuuden ulottuvuudet ja kehitys 1960-luvulta nykypäivään	67
Mahdollisuuksien ja lopputulosten eriarvoisuus	72
Köyhyys	72
Mitä köyhyydestä ajatellaan Suomessa	77
Huono-osaisuuden määrittelijät	82
4 HUONO-OSAISUUDEN SYYT	88
Sosiaalinen etäisyys	89
Yhteiskunnalliset jaot ja erot	92
Solidarisuusvajeet ja empatiakuilut	94
Yhteiskunnalliset ja yksilölliset tekijät huono-osaisuuden taustalla	101
Syrjäytyminen pitkän aikavälin prosessina	103
Elämän hallinta ja hallitsemattomuus	108

5	JULKINEN VALTA JA HUONO-OSAISUUDEN VÄHENTÄMINEN	115
	Sosiaalipolitiikka ja kansalaisen oikeudet	115
	Riskien häkittäminen ja köyhyyspolitiikka	118
	Osallistava ja syrjäyttävä sosiaalipolitiikka	124
	Vastuut ja velvollisuudet	125
	Ulkoisvaikutukset ja haavoittuvuus	129
	Asunnottomuuden vähentäminen	134
	Asunnottomuus viheliäisenä ongelmana	136
	Tapahtumaketjut: edellytysten syntyminen asunnottomuuden vähentämisohjelmalle	145
	Asunto ensin -periaatteen toimeenpano	150
	Kuinka paljon asunnottomia on	154
6	HUONO-OSAISTEN ELÄMÄ TURVASATAMASSA	161
	Huono-osaisuuden notkelmat	161
	Huono-osaisuuden tasot	168
	Asuntojen kohdentaminen	173
	Sosiaalinen sääntely ja sosiaalinen käytäntö	180
	Huono-osaisten hyvinvointi	185
	Tutkimuksen kohteena asumisyksikkö	191
	Asunnottomien resurssit	192
	Identiteetit ja kohtaamiset toimintakykyjen edellytyksenä	197
	Elämänlaatu	199
	Itsekunnioitus hyvän elämän päämääränä	201
	Sosiaalinen tuki ja arjen rakenteet	202
	Oma vastuu	206
	Myönteiset siirtymät: miltä tulevaisuus näyttää	208
7	HUONO-OSAISUUDEN POLITIIKKA	213
	Kasvun ja työllisyyden Suomi	214
	Julkisen talouden sopeuttaminen ja huono-osaisuus	218
	Talouden suhdanteet ja huono-osaisuus	221
	Tunnelivaikutus	223
	Julkinen valta ja sosiaaliset oikeudet	225
	Köyhyyden ja huono-osaisuuden vähentäminen	229
	Eriarvoisuuden vähentäminen	231
	Uudet jättiläiset	234
	Syrjäytymisen politiikka	238
	Syrjäytyminen ja sosiaalihuoltolain uudistus	241
	Politiikkaohjelmat	245

8 HUONO-OSAISUUDEN TULEVAISUUS	250
--------------------------------------	-----

LIITE: KÄYTETYT AINEISTOT	259
VIITTEET	266
KIRJALLISUUS	281
KIRJOITTAJA	299

TARINAT (👤)

”KOKO AJAN VÄSYTTÄÄ”	41
KAKSOISELÄMÄÄ	60
ISÄ JA POIKA	71
ASUNNOTON TARVITSEE YSTÄVIÄ	100
YÖPAIKKANA YÖMAJA, RAPPUKÄYTÄVÄ, TELTIA TAI PUTKA	107
”PÄÄTIN ETTÄ HALUAN VIELÄ KÄVELLÄ”	128
ASUNTO ASUMISYKSIKÖSSÄ TOI VAPAUDEN VALITA	133
ASUNTO TOI LAPSET TAKAISIN	150
RINNALLAKULKIJA, EDUNVALVOJA JA TULKKI	184
JUMISSA ILMAPALLON SISÄLLÄ	190
ÄITI RIEKALEINA	205
ASKEL KERRALLAAN ETEENPÄIN	210